

Agnieszka Kawalec

Konferencja naukowa „Powstanie styczniowe w pamięci zbiorowej (XIX–XXI w.)” Rzeszów, 21–22 maja 2015 r.

Rok 2013 zainauguował serię konferencji naukowych, seminariów i uroczystości upamiętniających 150. rocznicę wybuchu powstania styczniowego. Swoją udział w obchodach jubileuszowych miał również Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego, który wraz z Towarzystwem Miłośników Historii w Warszawie zorganizował w 2011 r. międzynarodową konferencję naukową „Galicja a powstanie styczniowe”. Jej owocem była publikacja pod tym samym tytułem, która ukazała się drukiem pod koniec stycznia 2013 r.

Rocznica i związane z nią liczne naukowe przedsięwzięcia realizowane w latach 2013–2014 przyczyniły się do utrwalenia powstania styczniowego w świadomości historycznej Polaków, ale jednocześnie rozbudziły nowe inicjatywy świadczące o niesłabnącym zainteresowaniu tematem. Pamięć o powstaniu styczniowym, ciągle żywa wśród uczestników walk i konspiracji niepodległościowych XX w., stała się pretekstem do organizacji, we współpracy z Podkarpacką Radą ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, sesji naukowej pt. „Powstanie styczniowe w pamięci zbiorowej (XIX–XXI w.)”, która odbyła się w dniach 21–22 maja 2015 r. w Instytucie Historii UR. Sesja ta stanowiła swoiste podsumowanie i zakończenie licznych uroczystości rocznicowych.

Dyskusja o charakterze interdyscyplinarnym toczyła się wokół następujących problemów: pamięć i tradycja, dyskurs polityczny, powstanie w sztuce oraz losy powstańców, a swym zasięgiem terytorialnym obejmowała wszystkie dzielnice rozbiorowe Polski. Cennym doświadczeniem tej konferencji były studia porównawcze, dające możliwość charakterystyki poszczególnych problemów i konfrontacji ich z doświadczeniami pozostałych dzielnic zaborowych. Spośród niespełna 40 wystąpień 1/3 dotyczyła zaboru austriackiego. O pamięci powstania w zaborze galicyjskim mówili m.in. Jadwiga Hoff

(*Pamięć powstania na prowincji galicyjskiej*); Natalia Kolb („*Wiara w Polskę i nadzieja na lepszą przyszłość stały się naszym tchnieniem od kolebki, wolność Ojczyzny naszym marzeniem...*”: щорічні відзначення Січневого повстання у Львові на зламі XIX–XX століть); Tetiana Łazorak [*Історична пам'ять про Січневе повстання в середовищі професорів та учнів державної гімназії імені Франца Йосифа I в Дрогобичі (1870–1939 рр.)*] oraz Bogdan Łazorak [*Січневе повстання 1863 р. в історичній пам'яті громадян міста Дрогобича (1880–1939 рр.)*].

Kilku historyków zaprezentowało wyniki swych badań prowadzonych w oparciu o interesujące źródła, ale w historiografii rzadko wykorzystywane i mało znane. Danuta Pustelak mówiła o *Powstaniu styczniowym w świetle kronik parafialnych łacińskiej diecezji przemyskiej (do 1918 r.)*; Elżbieta Biesiadecka o *Wizerunkach bohaterów powstania styczniowego na łamach galicyjskiej prasy dla ludu doby autonomicznej*; Sabina Rejman o *Rocznicowej pamięci o powstaniu styczniowym w Galicji na łamach polskiej prasy lwowskiej*; natomiast Zdzisław Budzyński przedmiotem swych rozważań uczynił „*Kamienie pamięci*”. *Pomniki, miejsca i symbole powstania styczniowego w województwie podkarpackim (studium porównawcze)*.

Ciągle żywe spory polityczne o sens powstania i jego konsekwencje znalazły swe odzwierciedlenie w wystąpieniach Mariusza Nowaka (*Broszura Zygmunta Wielopolskiego „Do J. W. Hr. Stanisława Tarnowskiego” przykładem polemiki o kontekst interpretacyjny powstania styczniowego między ugodowcami z Królestwa a stańczykami (1878–1880)*); Mariusza Menza (*Powstanie styczniowe w dyskursie krakowskich stańczyków*) oraz Iriny Orlewicz (*Історична пам'ять галицьких русофілів про Січневе повстання 1863 р.*).

Na uwagę zasługuje również referat Joanny Elżbiety Potaczek na temat: *Zakres i formy udziału Żydów galicyjskich w powstaniu styczniowym*.

Oczywiście nie są to wszystkie głosy odnoszące się do galicyjskich tradycji powstania styczniowego. Wiele ciekawych informacji znalazło się w wystąpieniach przekrojowych, traktujących o całości ziem polskich w XIX w., w czasach II Rzeczypospolitej, a także w okresie Polski powojennej, aż po czasy współczesne. Wszystkie rozprawy i artykuły dyskutowane podczas konferencji ukażą się niebawem drukiem.